

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ім. В.М. КОРЕЦЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПРАВОВА ОХОРОНА КОМЕРЦІЙНИХ ПОЗНАЧЕНЬ В УКРАЇНІ:

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

За загальною редакцією
Ю. С. Шемшученка,
Ю.Л. Бошицького

Київ
"Юридична думка"
2006

ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ

УДК 347.778
ББК Х623.3(Укр)
П 81

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України*

Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики: Зб. наук. статей/ За заг. ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2006. - 638 с.

ISBN 966-8602-39-0

У збірнику наукових праць комплексно розглядаються сучасні теоретичні та практичні аспекти правової охорони комерційних позначень, досліджуються питання їх цивільно-правової, адміністративно-правової та кримінально-правової охорони.

Авторами детально досліджені проблемні питання правової охорони торговельних марок, комерційних (фірмових) найменувань та географічних зазначень. Особлива увага приділена питанням гармонізації національного законодавства з міжнародним законодавством стосовно комерційних позначень, його відповідності міжнародно-правовим угодам, у тому числі Угоді ТРШС, вимогам СОТ. Аналіз теоретичних засад комерційних позначень, проблем їх практичного застосування, вивчення судової практики дали змогу авторам виявити прогалини в національному законодавстві та запропонувати шляхи вдосконалення правової охорони цих конче важливих для економіки об'єктів інтелектуальної власності.

Збірник розраховано на широкий загал фахівців з питань інтелектуальної власності, практичних працівників цієї сфери, власників комерційних позначень, студентів та викладачів юридичних вузів, а також на читачів, які цікавляться питаннями правової охорони комерційних позначень.

ББК Х623.3(Укр)

ISBN 966-8602-39-0

© Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України, 2006
© Міжнародний центр правових проблем
інтелектуальної власності
при Інституті держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України, 2006
© Київський університет права НАН України, 2006
© ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2006
© Автори статей, 2006

ВСТУПНЕ СЛОВО

Ю.С. Шемшученко,
доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії наук України,
директор Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України,
почесний ректор Київського університету права
Національної академії наук України

На нинішньому етапі свого розвитку, незважаючи на певні економічні труднощі перехідного періоду, Україна володіє величезним культурним, науковим і науково-технічним потенціалом. Реалізація державної політики щодо подолання цих труднощів передбачає активізацію інтелектуального потенціалу нації, інтелекту талановитих людей. Також Україна прагне бути рівноправним учасником світових процесів, брати участь у міжнародній торгівлі, відповідно вимагає до себе поваги і від світової спільноти. Все це потребує вдосконалення правової охорони інтелектуальної діяльності, ставить нові вимоги як до державних діячів, так і до вчених-практиків, зокрема юристів.

Як відомо, соціально-економічний розвиток країни значною мірою залежить від створення та ефективного використання різноманітних об'єктів інтелектуальної власності, що виникають у результаті використання людиною свого інтелекту, знань та досвіду. Економічне зростання багатьох сучасних високотехнологічних компаній визначається не стільки їх товарно-матеріальними цінностями, скільки нематеріальними активами, що не випадково отримали назву інтелектуального капіталу. Однією з його складових є людський капітал, який формується із сукупності знань, професійних практичних навичок та творчих здібностей персоналу будь-якої організації. Цей капітал становлять як кадри наукових співробітників, так і нові технології, постійне підвищення кваліфікації персоналу, його професіоналізм тощо. Іншими складовими інтелектуального капіталу є технічне і програмне забезпечення, організаційна структура, патенти, торговельні марки, комерційні (фірмові) найменування, географічні зазначення тощо. Такий капітал, на відміну від людського, може бути об'єктом купівлі-продажу.

Розбудова ринкових відносин в Україні нерозривно пов'язана зі створенням та використанням конкурентоспроможної продукції та наданням широкого спектру послуг. Разом з ефективною охороною інтелектуальної власності це потребує формування відповідного механізму правомірного використання та захисту таких ринкових об'єктів промислової власності, як комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки, географічні зазначення, що є необхідними атрибутами товарів і послуг та широко використовуються у комерційній, підприємницькій, виробничій та зовнішньоекономічній діяльності підприємств і організацій. Ці комерційні позначення стають найпотужнішим ідентифікаційним чинником суб'єктів господарювання різних форм власності.

Торговельні марки є візитною картою підприємства. Ними маркуються товари, що виробляються, і послуги, що надаються. Марки значною мірою зобов'язують підприємство дорожити своєю репутацією і постійно дбати про підвищення якості продукції, що випускається, оскільки торговельна марка формує у споживачів певне уявлення про випущену продукцію.

Однією з найважливіших функцій торговельної марки є реклама виробів та послуг. Завдяки цьому вона є активною сполучною ланкою між виробником і споживачем. І, нарешті, торговельна марка захищає продукцію, що випускається, від недобросовісної конкуренції на ринку.

Важливим об'єктом серед комерційних позначень є також комерційне (фірмове) найменування. Не тільки торговельна марка, а й комерційне найменування постає важливим елементом у системі взаємовідносин між виробниками та споживачами, а також має першочергове значення як могутній економічний фактор стабільності і добробуту фірми. Вдало підібране комерційне найменування може відігравати значну роль у привабливості покупців, збільшенні обсягів продажу і в результаті - подальшому розвитку виробництва. Воно є своєрідним відображенням ділового реноме фірми, складовою її престижу та авторитету, тому його економічна цінність зростає в міру підвищення репутації підприємства на ринку й отримує конкретну вартісну оцінку. Однак для ефективного використання цього об'єкта в економічному обороті необхідна належна регламентація його правового режиму, а також відносин між відповідними суб'єктами ринку, що мають відношення до використання комерційного найменування. Сьогодні немає правового регулювання комерційних найменувань на законодавчому рівні, що є значною проблемою для підприємств. Адже відсутній правовий інструментарій захисту їх комерційних найменувань. Потребує ретельного дослідження міжнародний досвід правового регулювання комерційних (фірмових) найменувань з метою вдосконалення національного законодавства.

Нині значна увага приділяється також географічним зазначенням або географічним вказівкам походження товару. Позначення товару географічною вказівкою місця його походження гарантією наявності в товарі особливих, неповторних властивостей, зумовлених місцем його виробництва. Детальному аналізу підлягають питання правової природи цього конче важливого для економіки об'єкта інтелектуальної власності, проблеми його правового регулювання відповідно до вимог Європейського Союзу.

Міжнародне співробітництво і торгівля України з іншими державами також вимагають забезпечення ефективної охорони прав на комерційні позначення на рівні розвинутих країн. Це важливо і для отримання Україною статусу повноправного члена Європейського співтовариства та Світової організації торгівлі. Адже вимоги міжнародних угод та конвенцій, до яких Україна приєдналась у сфері інтелектуальної власності, зумовлюють необхідність забезпечення умов її вступу до СОТ, прискорюють процеси інтеграції до ЄС та приєднання до інших міжнародних структур, пов'язаних з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема на комерційні позначення, розширення двостороннього співробітництва з патентними відомствами та відповідними організаціями зарубіжних країн.

Забезпечення ефективної охорони об'єктів інтелектуальної власності в Україні, належна охорона прав їх авторів та легітимних правоволодільців також тісно пов'язані з формуванням висококваліфікованих кадрів у цій галузі, насамперед працівників правоохоронних органів, суддів, державних інспекторів у сфері інтелектуальної власності, патентних повірених тощо. Розв'язати проблему можна шляхом надання спеціальних знань, підготовки за державними замовленнями фахівців з питань інтелектуальної власності для органів державної влади та закладів освіти, науки, культури державної форми власності.

На жаль, при удосконаленні системи права інтелектуальної власності в Україні, зокрема в сфері об'єктів, що становлять інститут комерційних позначень, відчувається брак наукових досліджень саме цих об'єктів. Тому існує гостра потреба в них, особливо на рівні фахівців, які працюють в Україні в системі державної охорони інтелектуальної власності. Тож актуальність проблем, розглянутих у збірнику наукових праць «Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики», не викликає сумніву. Автори здійснили широку теоретичну розробку проблем сучасного і перспективного розвитку системи охорони комерційних позначень, показали шляхи вдосконалення відповідного правового інституту в умовах розвитку ринкових відносин, проаналізували законодавство, що регулює організацію та діяльність органів, які здійснюють охорону та захист цих об'єктів.

Зокрема, проаналізовано теоретико-правові та практичні аспекти дефініцій торговельної марки, комерційного (фірмового) найменування, географічного зазначення, розглянуто їх значення в економічному житті держави, розкрито особливості змісту права на ці об'єкти.

Висвітлені також питання діяльності міжнародних організацій щодо правового регулювання комерційних позначень, подано коментар відповідних міжнародних законодавчих актів. Змістовним є порівняльний аналіз законодавства і правових доктрин зарубіжних країн із законодавством України щодо охорони комерційних позначень, запропоновано певні заходи щодо удосконалення чинного національного законодавства у цій сфері.

Відображено у збірнику й проблемні питання цивільно-правового та цивільно-процесуального захисту права на комерційне (фірмове) найменування, торговельну марку, географічне зазначення, акумульовані поширені випадки порушення прав на ці об'єкти.

До роботи над збірником були залучені, крім вітчизняних і зарубіжних науковців, практичні працівники у сфері промислової власності, фахівці в галузі економічних та технічних наук. Він є третьою працею в серії комплексних досліджень актуальних правових і економічних проблем у галузі інтелектуальної власності в Україні, здійснених Міжнародним центром правових проблем інтелектуальної власності при Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.

Загалом цей збірник наукових праць може бути корисний для широкого кола фахівців у сфері права інтелектуальної власності, подальших наукових досліджень, у викладацькій практиці, а такої для розробки нормативно-правових актів у сфері регулювання відносин при використанні комерційних позначень.

ЗМІСТ

